

Marek Ramczyk¹

ZNACZENIE EWOLUCJI WSPÓLNOTOWYCH PODSTAW PRAWNYCH BUDOWNICTWA NISKOENERGETYCZNEGO

Wprowadzenie

Budownictwo jest jednym z kluczowych obszarów, w którym można dokonać znaczących oszczędności energii i minimalizować emisję gazów cieplarnianych. Stąd budynki energooszczędne i pasywne mają istotne znaczenie w kształtowaniu gospodarki niskoemisyjnej.

Budownictwo energooszczędne obejmuje budowę budynków energooszczędnych i budynków pasywnych. Podstawowym kryterium energooszczędności jest uzyskanie odpowiedniego wskaźnika rocznego jednostkowego zapotrzebowania na energię użytkową do celów ogrzewania i wentylacji (EUco), obliczonego zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku oraz świadectw charakterystyki energetycznej z dnia 27 lutego 2015 roku (Dz.U., 2015, poz. 376) [1]. Zgodnie ze standardami Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, przyjmuje się, że „*budynek energooszczędny*” to budynek, dla którego wskaźnik rocznego jednostkowego zapotrzebowania na energię użytkową do celów ogrzewania i wentylacji $EUco \leq 40 \text{ kWh/m}^2$, natomiast „*budynek pasywny*” charakteryzuje się wskaźnikiem rocznego jednostkowego zapotrzebowania na energię użytkową do celów ogrzewania i wentylacji $EUco \leq 15 \text{ kWh/m}^2$, przy czym w obowiązujących aktach prawnych nie ma precyzyjnych definicji tych pojęć. Budynek pasywny zapewnia bardzo wysoki komfort cieplny bez zastosowania tradycyjnej instalacji grzewczej lub klimatyzacyjnej, lecz poprzez wykorzystanie pasywnych źródeł ciepła (urządzenia elektryczne, promieniowanie słoneczne docierające przez przeszklenia fasad południowych, ciepło wydzielane przez mieszkańców/użytkowników) i radykalne zmniejszenie strat ciepła (przenikania ciepła przez ściany i odzysk ciepła z wentylacji). Dla porównania budynki standardowe (realizowane w tradycyjnej technologii i spełniające aktualne przepisy) mają

¹ Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy, Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska, al. prof. S. Kaliskiego 7, 85-796 Bydgoszcz, e-mail: marek.ramczyk@utp.edu.pl

przedmiotowy wskaźnik energooszczędności na poziomie $EU_{co} = 90\text{--}120 \text{ kWh/m}^2$ [2, 3]. Dodatkowymi kryteriami - poza wskaźnikiem rocznego jednostkowego zapotrzebowania na energię użytkową do celów ogrzewania i wentylacji EU_{co} - stosowanymi w ocenie energooszczędności budynków, są: grubość warstwy izolacyjnej ścian zewnętrznych, współczynnik przenikania ciepła ścian zewnętrznych, grubość warstwy izolacyjnej dachu lub stropodachu, usytuowanie okien, współczynnik przenikania ciepła okien (łącznie z ramami okiennymi i ościeżnicami), system ogrzewania i wykorzystanie energii odnawialnej (w tym słonecznej) [4].

W 2010 roku w prawie unijnym wprowadzono definicję budynku o niemal zerowym zużyciu energii. Zgodnie z art. 2 pkt 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 153 z dnia 18 czerwca 2010 roku) - wdrożonej w prawie polskim ustawą o charakterystyce energetycznej budynków z dnia 29 sierpnia 2014 roku (Dz.U. 2014, poz. 1200 z późniejszymi zmianami) - przez „*budynek o niemal zerowym zużyciu energii*” należy rozumieć budynek o bardzo wysokiej charakterystyce energetycznej określonej zgodnie z wytycznymi zawartymi w załączniku I dyrektywy, przy czym niemal zerowa lub bardzo niska ilość wymaganej energii powinna pochodzić w bardzo wysokim stopniu z energii ze źródeł odnawialnych, w tym z energii ze źródeł odnawialnych wytwarzanej na miejscu lub w pobliżu. W Polsce standard ten będzie obowiązywać od 1 stycznia 2021 roku dla wszystkich budynków, a dla budynków zajmowanych przez władze publiczne i będących ich własnością od 1 stycznia 2019 roku.

1. Geneza i rozwój budownictwa niskoenergetycznego

Określenie „*budownictwo energooszczędne*” pojawiło się w Europie Zachodniej w latach siedemdziesiątych XX wieku podczas pierwszego kryzysu energetycznego (naftowego). Kryzys paliwowy wymusił konieczność oszczędzania energii i rozpoczęcie na większą skalę wykorzystywania w budownictwie odnawialnych źródeł energii. W konsekwencji w latach osiemdziesiątych tego wieku zrodziła się koncepcja budowy domów energooszczędnych. W 1988 roku na Uniwersytecie Lund w Szwecji niemiecki fizyk Wolfgang Feist i konstruktor Bo Adamson opracowali standardy budynku pasywnego, czyli takiego, który mógłby prawie całkowicie funkcjonować bez ogrzewania. Budynek wybudowany według tych standardów miałby roczne zapotrzebowanie na ciepło mniejsze niż 15 kWh/m^2 (co odpowiada spalaniu 1,5 l oleju opałowego lub $1,7 \text{ m}^3$ gazu ziemnego albo 2,3 kg węgla kamiennego), a roczne zapotrzebowanie na energię pierwotną łącznie z ciepłą wodą użytkową i energią elektryczną kształtowałoby się poniżej 120 kWh/m^2 . Pierwszy na świecie eksperymentalny dom pasywny powstał w 1991 roku w Darmstadt (Niemcy). Został on zaprojektowany i zbudowany na podstawie standardów W. Feista i B. Adamsona przez zespół architektów H. Botta, K. Riddera i H. Westermeyera, a sfinansowany przez Ministerium für Wirtschaft und Tech-

nik w Hesji. Pionierski dom pasywny w Darmstadt jest budynkiem szeregowym z czterema mieszkaniami o powierzchni 156 m² każde, zbudowanym z nowoczesnych materiałów budowlanych i z wykorzystaniem nowatorskich rozwiązań architektonicznych. Jego lokalizacja dobrana jest w taki sposób, aby umożliwić optymalne wykorzystanie światła słonecznego. Wszystko to powoduje, że wskaźnik rocznego jednostkowego zapotrzebowania na energię użytkową do celów ogrzewania i wentylacji EUco tego budynku wynosi 10 kWh/m² [5].

Wysokie koszty budowy pierwszego w historii budynku pasywnego na jakiś czas zahamowały rozwój technologii budownictwa energooszczędnego. Jednak w 1996 roku z inicjatywy W. Feista powstał Instytut Domów Pasywnych (Passivhaus Institut) w Darmstadt, zajmujący się do dziś wdrażaniem idei domów pasywnych i optymalizacją komponentów do ich realizacji. Podczas realizacji budynku w Darmstadt wykreowano główną koncepcję budowy domu pasywnego. Powrócono do niej w 1998 roku poprzez wsparcie finansowe przez Unię Europejską w formie projektu CEPHEUS (w ramach programu Komisji Europejskiej THERMIE) budowy w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Szwecji i Francji 14 budynków (obejmujących 258 lokali mieszkalnych) w standardzie pasywnym [5]. W następstwie tego w ciągu kilkunastu lat na terenie Europy Zachodniej znacznie wzrosła liczba realizacji budynków energooszczędnych i pasywnych, zarówno domów jednorodzinnych i wielorodzinnych, jak i budynków użyteczności publicznej.

Od lat osiemdziesiątych XX wieku idea budownictwa energooszczędnego rozprzestrzeniła się na całym świecie. Większość struktur pasywnych buduje się w krajach niemieckojęzycznych i skandynawskich. Według danych z 2014 roku, na świecie jest już około 40 000 budynków pasywnych, z czego blisko połowa znajduje się w Niemczech [6].

Pierwszy w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej certyfikowany - przez Instytut Domów Pasywnych (Passivhaus Institut) w Darmstadt - dom pasywny powstał w 2005 roku w Smolcu pod Wrocławiem. Wskaźnik rocznego jednostkowego zapotrzebowania na energię użytkową do celów ogrzewania i wentylacji EUco tego budynku w standardowym sezonie grzewczym wynosi 15 kWh/m². Ten sam dom wybudowany zgodnie z aktualnie obowiązującymi w Polsce normami zużywałby rocznie 123 kWh/m², czyli ponad 8-krotnie więcej [5]. Jediną polską jednostką uprawnioną do certyfikacji budynków pasywnych jest Polski Instytut Budownictwa Pasywnego i Energii Odnawialnej im. Günтера Schlagowskiego w Gdańsku.

Wraz z rozwojem budownictwa energooszczędnego (w tym budownictwa domów o standardzie pasywnym) nastąpił też szybki rozwój firm budowlanych specjalizujących się w technologii budownictwa energooszczędnego, firm produkujących elementy budynków energooszczędnych (np. stolarka okienna, stolarka drzwiowa) oraz firm związanych z produkcją nowoczesnych materiałów budowlanych, urządzeń i instalacji niezbędnych do uzyskania standardu budynku energooszczędnego (pasywnego).

Dalszy rozwój budownictwa energooszczędnego zależy od skali wdrożenia koncepcji budynków samowystarczalnych (autonomicznych), wyposażonych w instalacje odnawialnych źródeł energii.

2. Regulacje prawne dotyczące budownictwa niskoenergetycznego w prawodawstwie Unii Europejskiej

Obszaru budownictwa energooszczędnego w Unii Europejskiej dotyczą - przedstawione w porządku chronologicznym - następujące akty prawne i dokumenty [7, 8]:

- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/91/WE z dnia 16 grudnia 2002 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 1 z dnia 4 stycznia 2003 roku),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/32/WE z dnia 5 kwietnia 2006 roku w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/76/EWG (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 114 z dnia 27 kwietnia 2006 roku),
- rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 31 stycznia 2008 roku w sprawie planu działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii: sposoby wykorzystania potencjału (2007/2106(INI)) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 68 E z dnia 21 marca 2009 roku),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 140 z dnia 5 czerwca 2009 roku),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 153 z dnia 18 czerwca 2010 roku),
- komunikat Komisji Europejskiej „Strategy for sustainable competitiveness of the construction sector and its enterprises”, Bruksela, 31 lipca 2012 roku,
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 roku w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 315 z dnia 14 listopada 2012 roku).

3. Konsekwencje wspólnotowych podstaw prawnych budownictwa niskoenergetycznego dla wykonawstwa i projektowania

W Unii Europejskiej sektor mieszkaniowy i usługowy, którego główną część stanowią budynki, obejmuje ponad 40% końcowego zużycia energii. Tendencja wzrostowa zużycia energii prowadzi do zwiększenia emisji dwutlenku węgla przez

ten sektor. Stąd w 2000 roku Rada Unii Europejskiej zaaprobowała plan działania Komisji Europejskiej w sprawie efektywności energetycznej i zażądała szczegółowych instrumentów prawnych dla sektora budowlanego. W konsekwencji została przyjęta dyrektywa 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 1 z dnia 4 stycznia 2003 roku), której celem było ustanowienie konkretnych działań mających zapewnić wykorzystanie dużego niezrealizowanego potencjału oszczędności energii w sektorze budowlanym. W 2010 roku dyrektywa ta została zmieniona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 153 z dnia 18 czerwca 2010 roku).

W 2006 roku w celu poprawy efektywności wykorzystania energii przez użytkowników końcowych, zarządzania popytem na energię i wspierania produkcji energii ze źródeł odnawialnych przyjęto dyrektywę 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 roku w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych oraz uchylającą dyrektywę Rady 93/76/EWG (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 114 z dnia 27 kwietnia 2006 roku). Ten akt prawny zobowiązuje państwa członkowskie UE do wprowadzania w życie metod oszczędzania energii i stosowania urządzeń energooszczędnych dla osiągnięcia celu ustalonego jako 9% oszczędności energii. Krajowy cel w zakresie oszczędności energii ma jednak charakter indykatorywny i nie wiąże się dla państw członkowskich UE z prawnym obowiązkiem uzyskania tej wartości docelowej. Należy zwrócić uwagę, że dyrektywa ta eksponuje wspieranie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, co może mieć pozytywny wpływ na rozwój budownictwa niskoenergetycznego.

Zagadnienia budownictwa energooszczędnego (zrównoważonego) zaakcentowano też w rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 31 stycznia 2008 roku w sprawie planu działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii: sposoby wykorzystania potencjału (2007/2106(INI)) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 68 E z dnia 21 marca 2009 roku). Punkt 29 tego dokumentu, traktujący o wymogach eksploatacyjnych dotyczących budynków, zawiera wezwanie do Komisji Europejskiej do przedstawienia wiążącego warunku, aby wszystkie nowe budynki wymagające ogrzewania lub chłodzenia powstawały zgodnie ze standardami budynków pasywnych [2] lub odpowiednimi standardami budynków niemieszkalnych od 2011 roku oraz z konieczności stosowania pasywnych rozwiązań w zakresie ogrzewania i chłodzenia od 2008 roku.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 140 z dnia 5 czerwca 2009 roku) stwarza warunki dla wspierania efektywności energetycznej w kontekście wiążącego celu w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, której udział ma stanowić 20% łącznego zużycia energii w Unii Europejskiej do 2020 roku (ogólny cel krajowy dla Polski wynosi 15%). Taka regulacja prawna stwarza możliwości rozwoju budownic-

stwa niskoenergetycznego poprzez wdrażanie w sektorze budowlanym instalacji odnawialnych źródeł energii. Możliwości te są silnie wspierane rygorystycznymi wymogami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 153 z dnia 18 czerwca 2010 roku), dotyczącymi efektywności energetycznej w sektorze budowlanym.

Zgodnie z zapisami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 153 z dnia 18 czerwca 2010 roku), stanowiącej nowelizację dyrektywy 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 1 z dnia 4 stycznia 2003 roku), za kilka lat wszystkie nowo powstające budynki będą musiały spełniać wyższe standardy energetyczne. Unia Europejska nakłada na państwa członkowskie obowiązek, aby: 1) do dnia 31 grudnia 2020 roku wszystkie nowe budynki były budynkami o niemal zerowym zużyciu energii i 2) po 31 grudnia 2018 roku nowe budynki zajmowane przez władze publiczne i będące ich własnością były budynkami o niemal zerowym zużyciu energii. Poza tym państwa członkowskie zostały zobowiązane do opracowania krajowych planów mających na celu zwiększenie liczby budynków o niemal zerowym zużyciu energii, przy czym plany te mogą zawierać założenia zróżnicowane w zależności od kategorii budynku. Państwa członkowskie - na wzór sektora publicznego - muszą też opracować polityki i podejmować działania w zakresie opracowywania założeń służących pobudzaniu do przekształcania budynków poddawanych renowacji w budynki o niemal zerowym zużyciu energii. Przedmiotowa dyrektywa zawiera także zapis, że Komisja Europejska do dnia 31 grudnia 2012 roku, a następnie co trzy lata, ma obowiązek publikowania sprawozdania z postępów państw członkowskich w zwiększaniu liczby budynków o niemal zerowym zużyciu energii. Następnie na podstawie tego sprawozdania Komisja Europejska ma obowiązek opracowania planu działania oraz w razie potrzeby proponowania środków mających na celu zwiększenie liczby takich budynków i zachęcania do opracowywania najlepszych praktyk w odniesieniu do opłacalnego ekonomicznie przekształcania istniejących budynków w budynki o niemal zerowym zużyciu energii.

W 2012 roku przyjęto również dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 roku w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 315 z dnia 14 listopada 2012 roku), która nakłada na państwa członkowskie obowiązek redukcji zużycia energii o 20% do 2020 roku. Aby spełnić ten wymóg, należy upowszechnić stosowanie: inteligentnego opomiarowania zużycia energii, instalacji odnawialnych źródeł energii i technologii energooszczędnych. Międzynarodowa Agencja Energetyczna (IEA) największy potencjał wzrostu efektywności energetycznej dostrzega w budynkach i produkcji energii.

Wśród dokumentów Unii Europejskiej ważnych dla rozwoju sektora budowy obiektów energooszczędnych i pasywnych należy wymienić też komunikat Komi-

sji Europejskiej „Strategy for sustainable competitiveness of the construction sector and its enterprises”, opublikowany w Brukseli 31 lipca 2012 roku w odpowiedzi na kluczowe wyzwania stojące przed branżą budowlaną i konieczność poprawy jej konkurencyjności. Wynika z niego, że nowa strategia ożywienia sektora budowlanego w Unii Europejskiej do 2020 roku ma opierać się przede wszystkim na promowaniu budownictwa niskoenergetycznego.

4. Podstawy prawne budownictwa niskoenergetycznego w Polsce

Unia Europejska dotychczas nie wprowadziła jednak pełnych i kompleksowych uregulowań prawnych odnoszących się wyłącznie do budownictwa niskoenergetycznego. Uchwalone dyrektywy unijne regulują szersze zagadnienia (zwłaszcza efektywność energetyczną) i tylko częściowo dotyczą budowy obiektów energooszczędnych i pasywnych. Stąd w tym zakresie prawodawstwo w Unii Europejskiej, a w tym i w Polsce, nie jest skodyfikowane w jednym wiodącym akcie prawnym (przepisy prawne są rozproszone w różnych aktach prawnych).

Polska, przystępując od 1 maja 2004 roku do Unii Europejskiej, ma obowiązek zaimplementowania w prawie polskim każdej uchwalonej przez nią dyrektywy. Stan wdrażania unijnych aktów prawnych dotyczących budownictwa niskoenergetycznego do prawodawstwa polskiego nie jest pełny [9].

Ustawa o charakterystyce energetycznej budynków z dnia 29 sierpnia 2014 roku (Dz.U. 2014, poz. 1200 z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku oraz świadectw charakterystyki energetycznej z dnia 27 lutego 2015 roku (Dz.U. 2015, poz. 376), Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie sposobu dokonywania i szczegółowego zakresu weryfikacji świadectw charakterystyki energetycznej oraz protokołów z kontroli systemu ogrzewania lub systemu klimatyzacji z dnia 17 lutego 2015 roku (Dz.U. 2015, poz. 246), Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie wzorów protokołów z kontroli systemu ogrzewania lub systemu klimatyzacji z dnia 17 lutego 2015 roku (Dz.U. 2015, poz. 247) i pozostałe akty wykonawcze do tej ustawy dokonują w zakresie swych regulacji wdrożenia w prawie polskim dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 153 z dnia 18 czerwca 2010 roku). Ustawą o charakterystyce energetycznej budynków z dnia 29 sierpnia 2014 roku (Dz.U. 2014, poz. 1200 z późniejszymi zmianami) zmieniono jednocześnie ustawę „Prawo budowlane” z dnia 7 lipca 1994 roku (Dz.U. 1994, Nr 89, poz. 414 z późniejszymi zmianami) i ustawę o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 roku (Dz.U., 1997, Nr 115, poz. 741 z późniejszymi zmianami). Wprowadzone regulacje prawne oznaczają, że osiągnięcie celu budownictwa niemal zeroenergetycznego wymusza wprowadzenie nowych standardów projektowania i wymagań techniczno-budowlanych dla budynków oraz kreowanie instrumentów wspierających inwestorów planujących budowę lub zakup budynku

energooszczędny. Warto zwrócić też uwagę na ważność świadectwa charakterystyki energetycznej. Przepisy prawne określają, jakie budynki i lokale i w jakich sytuacjach muszą posiadać tzw. certyfikat energetyczny, czyli dokument przedstawiający informacje w zakresie rocznego potencjalnego zapotrzebowania na energię na cele centralnego ogrzewania, ciepłej wody użytkowej, wentylacji i klimatyzacji, a w przypadku budynku użyteczności publicznej także oświetlenia oraz zawierający porównanie tych informacji z danymi dla budynku referencyjnego.

Również Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej zmieniające Rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego z dnia 21 czerwca 2013 roku (Dz.U. 2013, poz. 762) i Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie z dnia 5 lipca 2013 roku (Dz.U. 2013, poz. 926) dokonują wdrożenia w prawodawstwie polskim dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 153 z dnia 18 czerwca 2010 roku). Nowelizacja z dnia 21 czerwca 2013 roku Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego z dnia 25 kwietnia 2012 roku (Dz.U. 2012, poz. 462) zastrza obowiązek dotyczący budynków, zawarty w § 11 ust. 2 pkt. 12, w zakresie wykonywania analizy możliwości racjonalnego wykorzystania, o ile są dostępne techniczne, środowiskowe i ekonomiczne możliwości, wysokoefektywnych systemów alternatywnych zaopatrzenia w energię i ciepło. Aktualnie odnosi się on zatem do wszystkich budynków bez względu na wielkość ich powierzchni użytkowej. Przez „wysokoefektywne systemy alternatywne zaopatrzenia w energię i ciepło” należy rozumieć zdecentralizowane systemy dostawy energii oparte na energii ze źródeł odnawialnych, kogenerację, ogrzewanie lub chłodzenie lokalne lub blokowe, w szczególności gdy opiera się całkowicie lub częściowo na energii ze źródeł odnawialnych (w rozumieniu przepisów ustawy „Prawo energetyczne” z dnia 10 kwietnia 1997 roku (Dz.U. 1997, Nr 54, poz. 348 z późniejszymi zmianami)), oraz pompy ciepła. Natomiast nowelizacja Rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie z dnia 12 kwietnia 2002 roku (Dz.U. 2002, Nr 75, poz. 690 z późniejszymi zmianami) od 1 stycznia 2014 roku wprowadza obowiązek, że budynki muszą spełniać jednocześnie wymagania co do dopuszczalnej wartości wskaźnika EP (roczne zapotrzebowanie na nieodnawialną energię pierwotną) oraz co do minimalnej izolacyjności cieplnej przegród zewnętrznych budynków (ścian, podłóg, dachów, stropów, okien i drzwi) i przewodów (instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej). Do końca grudnia 2013 roku wystarczyło spełnienie jednego z tych dwóch warunków. Jest to poważne wyzwanie dla projektantów, ponieważ o wartości wskaźnika EP dla konkretnego budynku decyduje kombinacja wielu czynników, takich jak: izolacja cieplna, sposób wentylacji, rodzaj paliwa do ogrzewania budynku, a nawet jego położenie [2]. W rozporządzeniu tym odrębnie określono wymagania stawiane budynkom przebudowywanym.

Podsumowanie

Unia Europejska dotychczas nie wprowadziła pełnych i kompleksowych uregulowań prawnych dotyczących wyłącznie budownictwa niskoenergetycznego. W tym zakresie przepisy prawne w Unii Europejskiej, a w tym i w Polsce, są rozproszone w różnych aktach prawnych. Najistotniejszą konsekwencją istniejących uregulowań prawnych jest to, że do dnia 31 grudnia 2020 roku wszystkie nowe budynki muszą być budynkami o niemal zerowym zużyciu energii oraz po 31 grudnia 2018 roku nowe budynki zajmowane przez władze publiczne i będące ich własnością muszą być budynkami o niemal zerowym zużyciu energii. Takie wymogi prawne spowodowały w Polsce uchwalenie przez Radę Ministrów krajowego planu mającego na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii [10], uwzględniającego m.in. instrumenty finansowe wspierające rozwój budownictwa efektywnego energetycznie i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Literatura

- [1] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku oraz świadectw charakterystyki energetycznej z dnia 27 lutego 2015 roku (Dz.U. 2015, poz. 376).
- [2] Wnuk R., Budowa domu pasywnego w praktyce, Wydawnictwo Przewodnik Budowlany, Warszawa 2012.
- [3] Płaziak M., Domy energooszczędne i pasywne jako nieunikniona przyszłość budownictwa w Polsce, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 2013, 21, 173-188.
- [4] Kaniszewska A., Wprowadzenie do budownictwa energooszczędnego i pasywnego, <http://www.chronmyklimat.pl/projekty/energooszczedne>, 2013.
- [5] Historia domów pasywnych, <http://www.termoswiat.pl/domy-pasywne-i-energooszczedne>, 2012.
- [6] Domy pasywne czy energooszczędne? Wkrótce może nie być wyboru, <http://serwisy.gazetaprawna.pl/nieruchomosci>, 2014.
- [7] Informacje o aktach prawnych Unii Europejskiej, <http://www.europa.eu> [dostęp: 15.03.2017].
- [8] Informacje o aktach prawnych Unii Europejskiej, <http://buildingsplatform.org> [dostęp: 15.03.2017].
- [9] Dane dotyczące polskich aktów prawnych, <http://www.sejm.gov.pl> [dostęp: 15.03.2017].
- [10] Uchwała Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2015 roku w sprawie przyjęcia „Krajowego Planu mającego na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii”.

Streszczenie

Od lat osiemdziesiątych XX wieku budownictwo niskoenergetycznego rozprzestrzeniło się na całym świecie. W niniejszej pracy dokonano szczegółowego przeglądu regulacji prawnych dotyczących sektora budownictwa niskoenergetycznego w Unii Europejskiej. Omówiono też konsekwencje wprowadzonych przepisów prawa w zakresie budownictwa niskoenergetycznego dla inwestorów, projektantów i firm związanych z sektorem budowlanym. Unia Europejska, a w tym i Polska, dotychczas nie wprowadziła jednak pełnych i kompleksowych uregulowań prawnych odnoszących się wyłącznie do budownictwa niskoenergetycznego.

Słowa kluczowe: budownictwo niskoenergetyczne, budownictwo zrównoważone, dom pasywny

The significance of the evolution of community legal basis in the low-energy building industry

Abstract

Since the 80. the low-energy building industry has been spreading all over the world. In this paper you can find a detailed analysis of legal regulations concerning low-energy building industry sector in the European Union. We have also discussed the consequences of the legal regulations introduced in the low-energy building industry area, which might be useful for investors, designers and companies from construction industry. However, the European Union, including Poland, has not introduced any legal regulations exclusively regarding low-energy building industry.

Keywords: low energy construction, sustainable construction, passive house